

Pospíšil, Ivo

Dvě polské konference PAU v Krakově : nové výzvy a romantismus

Новая русистика. 2023, vol. 16, iss. 1, pp. 78-81

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/NR2023-1-11>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78259>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20230623

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Rusistika a ruská poezie, která tvořila a tvoří materiál výše zmíněných světově proslulých výzkumů ruských teoretiků verše, formovala tu spíše obecnější, širší kontext prezentovaného materiálu a jeho teorie. V jistém smyslu jsem postrádal zhruba to, co chybělo D. Turečkovi v jím recenzovaném novějším českém *Úvodu do teorie verše*: silnější zření k tradičním tématům, jako jsou starší básnické formy, strofika, veršové systémy, sepětí zvukové, sémantické, tropické a figurální povahy poezie a hlavně srovnávací teorie verše, např. metriky.

Ivo Pospíšil

Bibliografie:

- IBRAHIM, R., PLECHÁČ, P., ŘÍHA, J. (2013): *Úvod do teorie verše*. Praha.
- TUREČEK, D. (2014): Potřeba versologie. *Svět literatury*, 2014, č. 49, s. 278–280.

<https://doi.org/10.5817/NR2023-1-11>

Dvě polské konference PAU v Krakově: nové výzvy a romantismus

Świat w obliczu nowych wyzwań / The World Facing New Challenges: Pod tímto názvem se v Krakově ve dnech 18.–20. října 2022 konaly oslavy 150. výročí transformace krakovské Vědecké společnosti na PAU (Polska Akademia Umiejętności /

Polská akademie věd a umění). Název konference odpovídá současně poptávce po analýze hrozeb a katastrof (threats and disasters), které lidstvo potkaly v tomto století, včetně teroru, pandemie, válek, jež svět dohnaly na pokraj třetího celosvětového konfliktu. Polští organizátoři pojali celou akci pompézně s přítomností celebrit, mezi nimiž vynikal **Mark Brzezinski** (roč. 1965), syn proslulého politologa, politika a klíčové postavy americké politiky a období studené války Zbigniewa Kazimierze Brzezinského (polsky Brzeziński, 1928–2017), bývalého velvyslance Spojených států ve Švédsku a nyní v samotném Polsku, zemi jeho předků, který přednesl jeden ze dvou plenárních referátů *Wyzwania stojące przed wspólnotą euroatlantycką (The Challenges Facing the Euro-Atlantic Community)*. Druhým plenárním vystoupením byla přednáška profesora Oxfordské univerzity **Timothyho Gartona Ashe**, který pracuje na Ústavu evropských studií a je také profesorem stipendia Isaia Berlina (1909 Riga, Ruská říše – 1997, Oxford, UK, rusko-britský filozof židovského původu, nositel Záslužného řádu / Order of Merit a údajně i zprostředkovatel doručení rukopisu Pasternakova románu *Doktor Živago*, ale patrně nejde o první italský neautorizovaný překlad z roku 1957), jenž promluvil na téma *Od Europy po wojnie do Europy po upadku muru – i z powrotem (From Post-War Europe to Post-Wall Europe—and Back)*.

Další referáty se týkaly fakticky všech oblastí vědy, které PAU pokrývá, včetně lékařství, přírodních věd, problematiky

transplantací, umělé inteligence, farmakologie, ale okrajově také věd sociálních a humanitních, teorie informace, komunikace, politologie apod. Orientace na přírodní vědy odsunula vědy sociální a humanitní přece jen na okraj, nemluvě o vědách filologických. Nicméně celá akce ukázala na souvislosti hrozeb dneška a zejména na poněkud paradoxní fakt, že více lidstvu hrozí jeho vlastní objevy a kroky než vnější hrozby přírodní, včetně pandemií. Bylo to velké mezinárodní sympozium, které mělo spíše společenský, politický ráz a uvádělo další akce PAU, mezi nimi i mezinárodní setkání na téma polského romantismu.

Konference s dlouhým názvem *Romantyzm i tradycja romantyczna w kulturze literackiej, artystycznej i intelektualnej Krakowa, Polski i Europy* pořádaná prvním oddělením Polské akademie věd a umění (I Wydział Polskiej Akademii umiejętności) a Fakultou polonistiky Jagellonské univerzity se konala v Krakově ve dnech 7.–9. 12. 2022.

Romantismus je ovšem „parádní“ polské téma, tradice romantismu spjaté s bojem za obnovu samostatného polského státu jsou tu silnější než v jiných zemích – a navíc se zmiňovaným ideologickým přesahem. Mezi účastníky byla drtivá většina polských badatelů, členové PAU a akademici Jagellonské univerzity a jiných literárněvědných pracovišť z různých polských univerzit a vysokých škol; tematika byla většinou také polonistická, ale na druhé straně tu zazněly i referáty srovnávací a obecně poetologické. Ruská problematika byla

jen sporadická, i když klíčová osobnost polského romantismu – Adam Mickiewicz – byl s Ruskem spjat nejen nuceným pobytem, ale také moskevským vydáním *Krymských sonetů* z prosince 1826. Mimo jiné i o tom ostatně pojednávala docela nedávná konference pořádaná pod názvem *Adam Mickiewicz i Rosjanie* varšavskou rusistikou roku 2018.¹

Kompaktní program konference byl rozdělen podle tematických bloků, První s názvem *Oblicza epoki, długie trwanie romantyzmu* přinesl referáty, jež se zabývaly spíše obvyklými a již vícekrát exploatovanými okruhy, mj. ve vystoupeních **Maryly Laurent-Zielińskiej** (*Pojęcie wolności u pisarzy romantycznych polskich i francuskich*), **Karola Tarnowského** a **Mariana Zdziechowského** (*Pesymizm, romantyzm a podstawy chrześcijaństwa*) a rusisty **Lucjana Suchanka** (*Trudna droga romantyzmu w nauce radzieckiej*). Někdy sem byly zařazeny referáty, které se pod název bloků příliš nehodily nebo jen rámcově; snad by bylo přesnější zavést i zvláštní blok komparatistický nebo světové literatury, čehož se např. týkalo vystoupení **Bogusława Doparta** (*Początki recepcji światowej Pana Tadeusza*) nebo vnitřně komparativní pojednání **Piotra Biłose** (*Mickiewicz a Kochanowski. Język widzenia a widzenie językiem*) a **Janusze Gruchały** (*Romantyk filologiem klasycznym*). Některá témata měla spíše regionální a fakultativní ráz, např. **Jaroslawa**

1 Viz její publikační výstup [*Adam...*], i naši stať v něm [POSPÍŠIL 2020, 210–220].

Ławského (*Ksiązę Edward Lubomirski i początki polskiego romantyzmu*), **Elżbiety Nowické** („*Duch od stepu*” Józefa Bohdana Zaleskiego – lokalność i uniwersalizm), **Grażyny Halkiewicz-Sojak** (*Norwidowska koncepcja wolności mówienia i wolności słowa na tle romantycznej refleksji o języku*) nebo **Marty Wyky/Wykové** (*Romantyzm w latach 90-tych XX wieku na przykładzie twórczości krytycznej Andrzeja Kijowskiego*).

Podle mého soudu příliš tematicky uvolněný byl blok s názvem *Interpretacja, estetyka, recepcja*. Prezentovaly se zde referáty se srovnávací tematikou, např. vystoupení **Aliny Nowické-Jezowé** *Petrarkizm Mickiewicza ze staropolskiego punktu widzenia. Wokół sonetów odeckich*, **Ewy Hoffmannové-Piotrowské** *Na antypodach romantycznego buntu. Mickiewicz i św. Paweł – zaniedbany trop*, **Agnieszky Ziłowicz(ové)** *Wobec romantyzmu. O kilku wątkach polskiej myśli estetycznej połowy XIX wieku*, **Zbigniewa Kaźmierczyky** *Dawność a ludowość – prasłowiańskie relikty w twórczości romantyków*, **Moniky Stankiewicz-Kopeć** *W poszukiwaniu nowych wzorów osobowych w literaturze przedpowstaniowej: inspiracje Franklinowskie*, **Magdaleny Bąk(ové)**, *Camões, czyli romantyzm. O romantycznych kliszach w dramacie Fryderyka Halma i ich portugalskich kontekstach*, **Ewy Modzelewské-Opara** *Tradycje polskiego romantyzmu w recepcji* aj.

Poslední tematický okruh *Dialogi literatur, dialogi epok* představoval spíše „zbytkové“ referáty, z různých důvodů

sem zařazených, neboť mají charakter metodologický, interpretační a srovnávací, např. ukrajinského slavisty **Jevhena Nahlika**, autora knihy o Tarasu Hryhoroviči Ševčenkovi a polských romantičích, *Autoproductwa romantyków*, referát autora přítomné zprávy o zvláštěnostech a reinterpetaci slovanského romanismu, Andrzeje Baranowa o vztahu Mickiewicze k českému prostředí, **Haliny Turkiewicz(ové)** *Tradycja romantyczna we współczesnej polskiej poezji Litwy*, **Margrety Grigorovy (Grigorové)**, a **Krištjana Janeva** *Najnowsza bułgarska inscenizacja „Dziadów” Mickiewicza i rok romantyzmu polskiego w Bułgarii* **Zofie Zarębianky/Zarębiankové** *Tadeusz Peiper wobec tradycji romantycznej. Teoria i praktyka*, tedy práce interpretační, komparatistické i literárněteoretické. Konference byla především velmi rozsáhlá, zúčastnili se jí hlavně polští literární vědci z velkých univerzit i z jiných institucí, tematika byla široká, možná až příliš. Ukázalo se, že posunů v chápání romantismu jako uměleckého, tedy i literárního směru, i jako kulturního a politického hnutí, je poskrovnu; mezi referáty jsme nenašli nějaký radikální metodologický průlom, na druhé straně je tu řada posunů, například důraz na romantismus Cypriana Norwida, jehož bych pokládal spíše za postromantika, ale to je jistě věc názoru a způsobu interpretace.

Pro rusistiku byla konference poučným zejména v ohledu široce slavistickém a také interpretačně metodologickém a srovnávacím. Ruské téma tu sice

<https://doi.org/10.5817/NR2023-1-12>

Dialog pokračuje i v roce 2023

Katedra ruského jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové uspořádala ve dnech 23. a 24. března další ročník mezinárodní konference Dialog kultur. I v tomto roce přivítala všechny zúčastněné proděkan-ka pro vědu, výzkum a umění a statutární zástupkyně děkana PdF PhDr. Nella Mlsová, Ph.D. Slovo poté převzal prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc., který promluvil za organizaci, jež se tradičně spolupodílí na pořádání konference – Slavistickou společností Franka Wollmana na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Mgr. Jana Kostincová, Ph.D., za domácí katedru následně vyjádřila potěšení nad projeveným zájmem o dialog a Dialog kultur zvláště. Politování naopak zaznělo v souvislosti s odvoláním účasti ze strany několika kolegyň, které se ke konferenčnímu jednání nakonec nemohly připojit.

Konference proběhla po roce, ve formátu komornějšího setkání, kdy se i na příště budou střídat ročníky zaměřené literárněvědně s těmi lingvistickými, v obou případech doplněné tématem lingvodidaktickým. Tento ročník tedy patřil literární vědě s tématem *Dystopie, apokalypsa a postapokalypsa jako forma dialogu (jazyk – literatura – politika)*, přičemž některé příspěvky reflektovaly jiná, taktéž aktuální témata. Didakticky zaměřené příspěvky

zaznělo, ale jen okrajově, ale podobně tomu bylo i s tématem vztahů k české literatuře nebo jiným slovanským literaturám, kde se vyskytovala spíše recepční témata, méně již poetologicky hlubinná. Je zásluhou Polské akademie věd a umění, že se k romantismu jako jevu a klíčovému fenoménu polské literatury vrátila takovým impozantním způsobem, tedy široce a synteticky. Romantismus zůstává stěžejním tématem evropských a potažmo i jiných literatur, kam Evropa v minulosti transcendovala, ale zvláštní postavení má zejména v slovanském písemnictví z důvodů národně obrozených a obecněji politických, jako je tomu např. právě v polské a ruské literatuře.

Ivo Pospíšil

Bibliografie:

- Adam Mickiewicz i Rosjanie.* (2020) Warszawa.
- POSPÍŠIL, I. (2020): P. J. Šafarik, A. Mickievič i koncepcija ruskoj literatury: u kolybeli literaturovedčeskoj slavistiky. In: *Adam Mickiewicz i Rosjanie.* Warszawa, s. 210–220.